

Förfall, förruttne

Vi lever i en epok som dyrkar ungdom, skönhet och hälsa. Vi är följdriktigt extremt neofila, endast nyaste nytt duger.

TEXT: SVANTE FOLIN

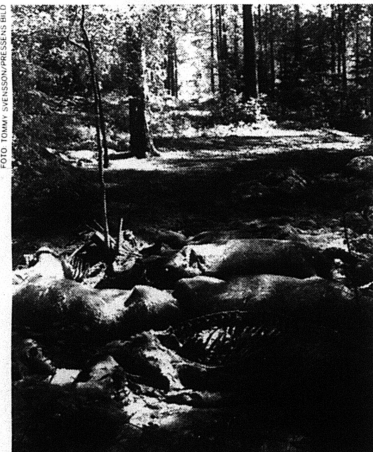
Förra årets mobil eller jeansmodell är museala föremål, accessoarer som ingen självrespekterande jeunesse dorée skulle vilja ertappas död med. Alla vill visserligen bli gamla men ingen vill vara gammal. Alderdomen är ett lyte, en estetisk horrör. I den alltmer desperata kampen mot tyngd-lagen är ständigt yngre skönhetsdyrkare beredda att begå kosmetisk harakiri under plastikkirurgernas skalpeller. Från tryckpressarna väljer en lavin av tidningar och böcker proppfulla med tips om hur vi skall motverka tidens gnagande garnityr.

Ett angenämt avbrott i sundhetsterrorn är Midas Dekkers lovsång till förfallet *The way of all flesh*. Dekker är en encyklopediskt lärd holländsk biolog med starka aversioner och passioner. Han ogillar bebisar, restaurerade hus och souvenirer, han gillar katter, missfoster i sprit och tingens sönderfall i största allmänhet. Hans namn kung Midas förvandlade allt han berörde till guld, under Midas Dekkers osentimentala blick förvandlas allt till stoft. Hans rikt och smaklöst illustrerade vanitasmeditation är den idealiska julklappen till lora många själsfränder.

BOKEN SKILDRAR INLEDNINGSVIS de livstrappor som grafiskt skildrade människans olika åldrar. De kunde innehålla tio eller mer realistiskt sju avsatser och var omåttligt populära intill 1800-talet. Från födelsen till 50-årsdagen gick det uppåt till livets middagshöjd (i dag är 50+ ett stigma), därifrån börjar nedstigandet mot graven. I *Som ni behagar* karakteriserar Shakespeare den sista av människans sju åldrar som en skröplig andra barndom "... is second childishness and mere oblivion / sans teeth, sans eyes, sans taste, sans everything."

Midas påpekar att det historiskt sett har varit en sållsnytt lyx att falla ihop i senilt pjöler. De flesta dog mycket unga och det vanliga kistformatet var under en meter.

Från neandertal till rokokos tycks människan på det hela taget ha accepterat alderdomens förfall och dödens obönhörlighet med varierande grad av

De nekrofila arméerna är utomordentligt effektiva vilket framgår av att man sällan ser döda djur i naturen. Här har arméerna fullt upp.

entusiasm. Först i och med upplysningen drabbas en intellektuell minoritet av ett euforiskt delirium, centerat kring idén att människans villkor inom kort skulle kunna förändras radikalt och utan gräns. Denna vildsinta framstegsoptimism förkroppsligades av markis Condorcet, som i giljotinen skugga förkunnade att "människans möjligheter till fulländning är oändliga". Han förutsåg att vetenskapens landvinningar skulle utrota alla sjukdomar och gradvis förlänga livslängden till "den dag då dödsfall bara inträffar på grund av extraordinära olyckshändelser och att till slut, tidrymden mellan födelse och förfall kommer att sakna varje bestämt mått." Även om vi i dag är mindre rödkindade än den sedermera dekapiterade markisen tenderar vi fortfarande att uppfatta sjukdom, åldrande och tom död som resultat av oacceptabla missförhållanden, som i princip är möjliga att korrigera med en kombination av politiska och medicinska åtgärder. Eftersom vi intalat oss att de dramatiska förändringarna i sjukdoms- och dödlighetsmönstret under 1900-talet är ett resultat av den vetenskapliga medicinens triumftåg hyser vi en vidskeplig tilltro till medicinmännens förmåga. Om morgondagens löpsedlar basunerar ut att åldrandets gåta är löst och att ett botemedel är under snabbt utarbetande skulle allmänheten antagligen finna nyheten helt i sin ordning. Ingenting är, har vi fått veta, omöjligt om forskningen bara får större resurser.

Dekker påpekar nyktert att den ökade livslängden snarare är en konsekvens av rörmokarnas verksamhet än läkarnas. I våra patetiska försök att förlänga ungdomen genom att vägra att acceptera livstrappans nedåttutande del har vi i praktiken förlorat hälften av våra liv och de sista resterna av värdighet.

FÖRFALLET SÄTTER IN TIDIGT, biologen C Minot skrev redan 1908: "Vår föreställning om att människan genomgår en utvecklingsfas och en förfallsfas är missvisande. I själva verket börjar vi livet med en period av rasande snabbt förfall och slutar det med ett mycket långsamt och svagt dito." Gamlingar närmar sig graven med tomtesteg, bebisar med fyrsprång. Allting går långsamt när man blir gammal – även döendet. Dagsländans liv kan tyckas tragiskt kort men under 99 eller 999 dagar lever de som larver i vattnet. De har funnit nyckeln till den mest åtrådda av alla hemligheter – evig ungdom, med undantag för en sista helvetisk dag.

Larver är ingenting annat än ätmaskiner som består av käkar och tarmar. De har inga vingar, och penisar och vaginor skulle bara vara i vägen. Fjärilar å andra sidan är bevingade gentianer som elegant sprider sina gener med litet nektar som flygbränsle.

ENLIGT DEKKER ÄR människan en djurart med extremt utdraget larvstadium. Bebisar är helt hjälplösa, de måste skedmatas, de kan inte gå, stå eller ens sitta. De liknar mest paraplegiska patienter och det enda intressanta med dem är deras framtid. Om de nyblivna mammornas hjärnor inte var utbombade av hormoner skulle de lämna tillbaka den snackiga människolarven till BB och stämna barnmorskans.

Föga förvånande har Dekker avstått från ljudet av små tassande fötter i sin närmsta omgivning. Han är medveten om att han därmed bryter en 4,5

BIOLOGI

The way of all flesh

Midas Dekker
Harvill, 2001

miljarder år lång obruten sekvens av plikttrögt fortplantade förfäder men tröstar sig med att det är något distingerat med att vara utdöd. Vem skulle ha hört talar om kvaggen och dronten om de inte var utdöda. Enligt författaren som har en frostigt inställning till beskäftiga personer som vill bevara allting är jättepandan på väg i rätt riktning.

MJÄLL ÄR INTE POPULÄRT när det faller som konfetti på den mörka kavajkragen. Mjäll består av synliga hudflagor som klumpats ihop av fett i hårbotten. Hela tiden faller myriader osynliga hudflagor från vår hud i ett stilla snöfall. Under en livstid förlorar vi vår egen kroppsvikt i avlagt skinn som i sin tur föder otaliga kvalster varav vissa lever av skinnätarnas ekstremer. Hälften av det finare hushållsdamnet består av hudpartiklar.

I vårsolens ljus kan vi se hur vi gradvis förvandlas till stoft. Tändernas degenerering är ett påtagligt vittnesbörd om tidens härjningar. Munhålan är "en tortyrkammare, ett slagfält, ett helveteshål, en dödsfälla för tänder." I denna orala slum biter sig streptokocker "likt berusade kroggäster vid

foten till gamla katedraler, de urinerar mot dina tandkronor med en frätande syra som ingen cement kan motstå." Tand faller efter tand i denna mikrobiala orgie tills endast en ensam molar reser sig över det dentala slagfältet.

Aristoteles ansåg att detta var ett krönande bevis på hur perfekt världen var konstruerad: precis när du skall till att dö och inte behöver några tänder mer så har de tagit slut. Tänderna mår bäst om bären dör ung, långt efter det att övriga vävnader har lösts upp skramlar de på kistbotten.

Grekerna kallade likkistor för sarkofager det vill säga köttätare. Kistor äter inte kött men det gör däremot ett helt menageri av mikrober, maskar och insekter.

"En person dör som ett imperium – i barbarernas händer. Så fort den sista försvarslinjen har fallit stormar de in och slår allt i bitar. När de inte längre hindras av livskrafterna vadar de genom bräscher i den hatade huden som marinsoldater genom luckor i Atlantvallen eller trämaskar genom taket på en kyrka som övergivits av både Gud och Riksantikvarieämbetet."

DE NEKROFLA ARMÉERNA är utomordentligt effektiva vilket framgår av att man sällan ser döda djur i naturen trots att det till exempel dör många miljoner fåglar varje år. Även hårdsmälta ämnen som keratinet i fjäder estimeras av vissa insekter. Dekker har räknat ut att hela Holland utan deras hjälp skulle vara insvept i ett duntäcke eftersom 50 miljoner fåglar varje år ruggar av sig 250 000 miljoner fjädrar. Många otillräckligt kretsloppsmedvetna väljer att undandra sig den terminala banquetten genom kremering. Resultatet blir då cirka tre kilo aska och benbitar – ungefär samma materievikt som vi startade med.

Förfall och förruttelse fyller oss inte alltid med fasa. I många av Frankrikes 252 ostar kryllar det av liv och en camembert bör med poeten Fargues ord dofta som Les pieds de Dieu – himmelsk fot-

"I ett anrättat köttstycke som får stå framme över natten ökar bakteriepopulationen från 100 till 100 miljoner"